

ACC. N:R **M. 10642:1-6.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Herman Nilsson*
 Härad: *V. Göinge, Ö. Göinge* Adress: *Skattarna 231, Hässelholm*
 Socken: *Dir. s: N* Berättat av: _____
 Uppteckningsår: *1948* Född år *1877* i *Skånska förs.*

Offerkrast.

s. 1-6.

Utnm. k. 27.

Landsmålsarkivets kartfrågorna 27. (Ulmus l. 27.)

1) Offerkast. Under äldre tid var det sed i Göringe, seden var mer i Östra Göringe än i Västra, att på en plats, där en person av våda ankommit man uppförde ett bål av ris och tvistar. Sedan tillkom det att var och en som åkande eller gående färdades förbi en dylikt plats, bränt en sten, en tvist eller något annat föremål på bålet i fråga.

Det finnes många dylika offerbål i Göringebygden, ehuru en del av dem, som inte på länge blivit underhållna, sultna och på så sätt försvunnit.

En av de mest bekanta är beläget i Friggatofte mark, vid gränsen mellan Broky och Glimåkra socknar. Ett närbeläget berg kallas "Bälåtorpet". Om detta bål, som ännu kvarligger, berättar folksägner, att en gång i tiden, då Skåne var en dansk provins, bestämde Glimåkra sockenbor en kyrkofatör av en fatörsgjutare i Höpnehamm. På domnes verkstad fanns en gesätt som var bändig från denna församling och uppdrog åt honom att gjuta fatören samt, efter det hon blivit färdig, förelämma till Glimåkra att upptränges på där till utseend plats. En eftertid, när gesätten efteråt provsingde fatören, hördes ljudet därav ändra till Höpnehamm. Även fatörsgjutarer hördes förmedla av samma fatör och förstod att gesätten smittats att för mycket silver där.

Uppstadd häröver begav han sig genast väg mot Glimåkra. På vägen mellan denna plats och Broby mötte han nu den inder onds anordle gesätten, som var på återreda. Utan vidare stog han därför ihjäl denne. Utan egen uppsattade därefter ett bål, vilbet att sedan dess fått ligga kvar, underhållet av vägförande, som kommit där förbi.

Utmed vägen norr om Broby finnes ett bål vid ^{bäcken} Stran där Ubbas rägäng begynnar. Här har en dröng någon gång under början av förra århundradet stjålet ett vedlass över sig och där tjulit blodet. - Längre norrut utmed landsvägen Stran innan man kommer till Hosselåth, där vägarna mellan Ousby och Hästveda skära varandra, har å en numera färd fura varit fastspikat ett kors, med ett bål nedanför. Enligt uppgift skall en brännare här för ett par mansåldrar sedan ha blivit mördad och plundrad.

St. Säftecka ägor, Stran nedanför "Klebers li" utmed vägen mellan Emitstör och Getaberga, har ända tills för en del år sedan varit ett litet kors uppsatt i gårdesgården vid en utmed samma väg betägen djuphåla. En äbbon från förstnämnda gård stjälpte här på sig ett lass gårdsgårdstörar någon gång under 1830- eller 40-talet. Han och hans broder hade varit

uppe i skogen efter dessa. Den senare körde föse och satnade inte brodern fören han kommit hem. Under Tanken på att en olycka hänt den, skryndade han tillbaka och fann då denna liggande i den djupa hälen med lasset över sig. Han grände sig sedan så mycket över sin försurnlighet, att han någon tid därefter trängde sig.

På det i ån vid Willsjö, där Gustav II Adolf säges ha varit utsatt för drumbningsolycka brukas allmogem ån i dag prydd med stenar. En stor samling sådana finnas därstädes. Vid lägnatten stöta de upp över ytan.

I Tofta skog i Parstorpis socken utmed en väg var för några år sedan på en stor furu fastspikad ett kors. En man hade en natt dött utmed nämnda träd, och till minne därav blev nämnda kors dit satt.

Utmed vägen mot Christianstad i Pörsinge by är i ett stengärde insatt en stensluta med inskrifning. Hemmansägaren. Per Juvessan.

Från Åkarp. föddes den 3 Februari 1833.

Har död 22 December 1858.

ACC. N:R M. 10642:4.

21

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vid en bondgård i Gulastorp Tynaberga socken. står en vackert
stenlatta insatt i en stenmur utmed Kristianstads vägen
med följande. Här föll Sjöbo.

Sven Nilsson på n: 5 Tynaberga. kom föll av en vagn och dog
den 18/1 1855 född den 20/6 1817.

David's p. 39. v. 56

Till minne av P. Bengtsson.

Minnessten utmed vägen mellan Stoby och Pöinge
över ett olycksfall, en minulre sten insatt i en uppköjning i
vagnkanten i mitten ett foss, och vid ena sidan om det initialerna

P. B. är och den andra sidan är 1840, den förutskade hade en vinter-
dag, på skogsarbete blivit törstig och druckit vatten ur ett kässdrag
och en stund efter fick han magplågor och en stund efter dog han. så bar
de gamle berättat denna händelse!

och på Pöinge ligger intill en bondgård. Nils Lejons är en uppköjning
hög som har samma legend om spumma som den förut omnämnda
vid "Bälatspet" i Östra Löinge.

5) Om vintertid var ej brukligt att kasta på vad närmast var snötäckt.

6) Det var ej något vanligt ej något aktuellt

7) När liken bars till kyrkogården, var där flera lärslag, och de hade gamla viloslätten, där de junstade till, som de gjorde gamla sade att när där var lagombyta, och då kom beänvinsflaskan fram.

8) När en jägare skulle på jakt och de måtte en gammal kätting som de försäkte att komma ut vägen för, eller om de såg en katt eller hund, eller en ekorre springe över vägen, kastade en sten i riktning efter det bortspringande djuret skulle vara lyckosamt

13) Vid påskoträttor offrades pengar, som en stations pastorförman som var barnfödd i S:t Olovs församling i Lilla Härad.

att i hans barndom offrade folks pengar i S:t Olovs träna belägen i närheten vid S:t Olovs gård, och som nämde berättase sade så vi pojkar fiskade upp pengarna, och köpte från fetst för dessa pengar.

Dessa gamla minnesmärken var att påminna människorna om deras hastiga bortgång de blevo bortryckta, mot som de som genom sjukdom fick då i hemmen och bland Sina närmaste vara väl värdade, och besöda för sin bortgång.

är de som genom olycksfall fick en hastig död som de gamle benämnde "våda död" eller också en gammalt uttrycks "udö" då dessa minnesmärken voro satta för att bevaras: hägromar, samt att stå för andra vägfärande som varning.

Skulle man betrakta dem som varningsmärken, så att genom dessa den förti presandes tankar för något ögentligt kom att inriktas mot döden samt livets vanstältheter, hade dessa en viss mission att fylla. Men såsom att offer på bålet det blev i tiden bland många en vana att fylla fädrens tradition. Inom oss är seden med offerbålar samt deras underhåll numera alldeles utdöd. Det är endast en och annan av de äldre, som förfärande ägna de från gamla tider befintliga någon uppmärksamhet.

Den yngre generationen har ingen veltrop eller tanke om de gamle förmännen, då skulle det var förbannligt någon förtull eller andra avsejeman på deras omsäde!